

SKUP 2000 – 57

Prosjekt: OKI-opplæring eller pengesløsning

Medarbeider: Hanne Wien

Publikasjon: Østlands-Posten

Publisert: November – desember 2000

Medium: Avis

Tema: Forvaltning

Metoderapport til SKUP 2000.

1. Prosjektet er utført av Hanne Wien, journalist i Østlands-Posten.
2. Tittel: «OKI- opplæring eller pengesløsning?»
3. Artikkelen er publisert i Østlands-Posten i tiden 18. november til 21. desember. Det er også publisert artikler etter årsskiftet.
4. Redaksjonens adresse: Østlands-Posten, Borgejordet 23, 3256 Larvik.
5. Hanne Wiens adresse: Håkonsgt. 32, 3257 Larvik. Telefon privat: 33179391, mobil: 99203711.

6. Prosjektets gang:

a) Når og hvordan kom arbeidet i gang, hva var ideen som startet det hele?

En morgen fortalte redaktøren om en lærer som nylig deltok på et utenlandsseminar blottet for faglig innhold. Seminaret var i regi av Opplæringskontoret for industrifag (OKI). Samme morgen stilte nyhetsredaktøren med en kopi av et brev der to bedriftsledere kritiserte OKI for pengesløsning. De skrev også at kontoret ikke tok seg av lærlingene slik de skulle. Kombinasjonen av kritikk, rykter om pengesløsning og vitnesbyrd om at OKIs penger ble brukt på heisatur i utlandet, gjorde at vi bestemte oss for å undersøke saken nærmere.

b) Hva var den sentrale problemstilling ved starten av prosjektet?

Den sentrale problemstillingen var at OKI-styret misbrakte fylkeskommunale tilskudd til å pleie seg selv og sine kontakter, mens lærlingene ikke fikk del i kronene.

c) Ble problemstillingen endret underveis? I så fall, hvorfor og hvordan?

Denne problemstillingen holdt jeg fast ved.

d) Kort beskrivelse av organiseringen av arbeidet, metodebruk, kildebruk, problem underveis mv.

18.11.00: «Lærerseminar skal granskes»:

Den første artikkelen var den som krevde størst anstrengelser. Første utfordring var å finne en lærer som kunne stå fram og fortelle om det minimale faglige innholdet på utenlandsseminaret. Redaktørens kilde ville ikke snakke, men kunne fortelle at to andre lærere fra samme videregående skole også deltok. Ingen av disse lærerne ville snakke. Argumentet var at de ikke ønsket å skade sitt gode forhold til opplæringskontoret. Jeg ringte opplæringskontorets daglige leder Finn Åge Svendsen, som fortalte at seminaret ga stort faglig utbytte. Han fakset meg det faglige programmet for turen, hvilket begrenset seg til fire linjer. Imidlertid ville han ikke gi meg noen oversikt over hvem som deltok. Jeg startet derfor med å ringe rundt til de videregående skolene i håp om å få tak i lærere som var med på turen. Stadig kom jeg over kollegaer som jovialt gjenga innholdet i utenlandsseminaret. Ingen av deltakerne ville snakke, av frykt for å skade sitt forhold til opplæringskontoret. Derfor gikk jeg tilbake til studierektoren på den første videregående skolen, som hadde hørt om ryktene og ønsket en oppklaring. Han ble min inngang og støttespiller, som tipset meg om misfornøyde bedriftsledere i distriktet.

23.11.00: «Tjener fett på fylkets penger»:

Etter første artikkel henvendte jeg meg til fylkesmannen for å få ta i regnskapene til stiftelsen OKI. Etter å ha overbevist den nytilsatte hos fylkesmannen om at jeg hadde rett til å få se regnskapene, var neste artikkel grei skuring. Av regnskapene framgikk det at OKI-styret hadde satt mer enn åtte millioner kroner på bok de siste årene. Etter tips fra studierektoren kontaktet jeg Inge Olsen ved Larvik Mek og automasjon. I tråd med studierektorens tips var han mektig irritert over OKI. Hans to lærlinger var heller ikke særlig fornøyd. Dermed var saken «Tjener fett på fylkets penger» klar. I mellomtiden var Svendsen og de andre ved OKI så rasende at de nektet å snakke med meg. Selv sentralborddama fikk ordre om å legge på, straks jeg ringte.

24.11.00: «Vurderer å droppe OKI»/«- Ikke mitt ansvar»:

Til tredje artikkel begynte jeg å lete etter hvilke konsekvenser OKIs pengebruk kunne få. Jeg tok tak i de to bedriftslederne som skrev det første klagebrevet til fylkeskommunen, og spurte hva de ville gjøre med saken. Deretter ringte jeg fylkesrevisor Ragnar Johannessen, som mente at dette ikke var hans oppgave. Det siste fant jeg interessant, ettersom OKI vitterlig lever av fylkeskommunale tilskudd. Selv om Johannessen formelt kunne ha rett i at OKIs regnskap ikke lå under hans arbeidsfelt, antok jeg at dette stred med alminnelige folks oppfatning. Derav:

25.11.00: «Foten ned for OKIs pengebruk»:

Fylkespolitikerne lot seg lett rive med. Hvilken politiker tør å stå imot noen som spør om de vil gå inn for granskning? Etter et par telefoner var neste artikkel klar. Selv om OKIs styreleder, daglige leder, sentralborddame og øvrige styremedlemmer nektet å snakke, ringte observatør i styret, Sten Bjørnø. Han ville gjerne forklare hva, hvorfor og hvordan. De siste dagers artikler skrek etter motpartens svar, så Bjørnøs kommentar var kjærkommen.

27.11.00: «Fylket vil granske opplæringskontorene»:

En sein søndag kveld tikket det en epost inn til redaksjonen. OKI-styret hadde hatt styremøte, og besluttet å stille sine plasser til disposisjon. En telefon til infosjefen i fylkeskommunen, Finn Egil Holm, viste at fylket nå ville gå opplæringskontorene i sømmene.

28.11.00: «Sammen for fakta på bordet»:

Opplæringskontorene, fylkeskommunen og flere organisasjoner møttes. Jeg troppet opp etter møtet, og støtte på en uvanlig ordknapp forsamling. Alt jeg fikk på blokka, var at opplæringskontorene ville lage en uttalelse. Leif Olsen fra fylkeskommunen snekret sammen en pressemelding om hva som hadde skjedd under møtet. Sammen med noen uttalelser sikret det neste dags artikkel. Videre kontaktet jeg bedriftsledere som allerede hadde uttalt seg kritisk, for å få høre hva de tenkte om OKI-styrets oppsigelse.

29.11.00: «OKI-observatør med flere hatter»:

Etter å ha bladd tilbake i OKIs regnskaper for n-te gang, syntes jeg det var underlig at observatør Sten Bjørnø skulle få en plass i gruppa som skulle granske OKI-styret. Han hadde vitterlig observert styrets geskjeft i mange år. Dessuten var han blitt godt kjent med styremedlemmene. Min undring over hans rolle resulterte i neste dags artikkel. Det viste seg at flere av bedriftslederne også syntes dette var snurrig, straks de fikk presentert sammenhengen.

05.12.00: «Vil smu hver eneste stein»:

Grei skuring. Jeg fikk notatet i hånda da jeg troppet opp på møtet i hovedutvalg for utdanning.

21.12.00: «Nekter å forlate OKI-styret»:

Jeg kjente datoen for styremøtet i OKI. Etter møtet ringte jeg observatør Lars Flaates, som fortalte at styrelederen ikke ville si fra seg plassen sin. Det var verdt noen ord, tenkte jeg.

Kilder, oppsummert:

Skriftlige:

OKIs regnskaper og årsmeldinger fra årene 1995 – 2000, fått av fylkesmannen.

Det faglige programmet til OKIs utenlandsseminar, fått av daglig leder i OKI.

Fylkeskommunens nettsider med oversikt over opplæringskontorenes oppbygning, oppgaver og virksomhet.

Opplæringslova, hentet fra Lovdatas nettsider.

Rundskriv om regler for tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger, fått ved utdanningsavdelingen til fylkeskommunen.

Pressemeldinger fra OKI, fylkeskommunen og Kontaktutvalget for opplæringskontor i Vestfold.

Saksinnstillinger til Yrkesopplæringsnemnda og fylkets hovedutvalg for opplæring.

Klagebrevet fra to av bedriftslederne som var rasende på OKIs virksomhet, funnet i fylkeskommunens postlister.

Referat fra morgenmøtet til fylkeskommunens ledelse 22.11 og 30.11, fått av fylkeskommunalt ansatt.

Muntlige:

Lærere som deltok på OKIs utenlandsseminar, deres kollegaer.
Studierektor ved Kilden videregående, Rolf Nilsen.
Anonym, fylkeskommunalt ansatt.
Daglig leder av OKI, Finn Åge Svendsen.
Tre mødre som ringte og fortalte om dårlig oppfølging fra OKI.
Styreleder i OKI, Dagfinn Pedersen.
Observatør til OKI-styret, Sten Bjørnø.
Leder av fylkets tjeneste for videregående opplæring, Leif B. Olsen.
Daglig leder ved Larvik mek og automasjon, Inge Olsen.
Lærlinger ved Larvik mek og automasjon, Vegard Christiansen og Bekim Brahim.
De to bedriftslederne bak klagebrevet, Geir Vinghøg og Per-Johnny Mathiassen.
Representant for Teknologibedriftenes landsforbund, Lars Flåtnes.
Fylkestingspolitikere: Frps Anders Anundsen, SVs Torbjørn Kristensen.
Fylkesrevisor Ragnar Johannessen.
Infosjef i fylkeskommunen, Finn Egil Holm.
Kontaktutvalget for opplæringskontorene i Vestfold: Jan Larsen, Jon Halvorsen og Jørgen Larsen.
Daglig leder av Opplæringskontoret for prosessindustrien i Vestfold, Dagfinn Thorkildsen.

Problemer: I massevis. Verken daglig leder, styremedlemmer eller sentralborddama til opplæringskontoret ønsket noen form for kontakt. Observatør Sten Bjørnø ville fryktelig gjerne ha kontakt, åpenbart i et forsøk på å bli kompis. Han smisket og sleiket til den store gullmedalje, på det verste ringte han daglig. Han var den eneste fra «den andre siden» som ville snakke, følgelig var jeg redd for å komme på kant med han.

Etter at de første artiklene kom på trykk, ringte en av fylkeskommunens ansatte. Han hadde personlig interesse av å svartmale enkelte av aktørene i saken, og begynte derfor jevnlig å fore meg med rykter om hva som foregikk i opplæringskontorene og fylkeskommunen. De beste agnene kunne jeg ikke bruke, fordi jeg ikke fikk tak i åpne kilder. Det ene dreide seg om en studietur til Sør-Afrika, der OKI-styret skulle ha deltatt med ledsagere. Ut av regnskapene så jeg at styret riktignok hadde vært på studietur, men ikke hvor, når, hvem eller hvor lenge. Av forståelige grunner var verken OKI-styret eller daglig leder særlig hjelpsomme. Heller ikke den ellers snakkesalige Sten Bjørnø ville hjelpe. Mange lærere og ansatte ved andre opplæringskontorer hvisket om studieturen, men ingen ville bli sitert.

Et annet tips dreide seg om at enkelte fylkeskommunalt ansattes skulle være tungt innblandet i OKIs reisevirksomhet. Det viste seg å være en betydelig overdrivelse. Da jeg ba om oversikt over reisevirksomheten, skalket fylkeskommunen lukene. Bare infosjefen fikk si noe, og han stilte med liste som viste at reisevirksomheten var ubetydelig. Ryktene fortalte om full oppvask på det fylkeskommunale kammerset, men ingen ønsket å si noe om saken.

7. Hvor mye arbeidstid og eventuell fritid er brukt på prosjektet?

Min sladrehanke innen fylkeskommunen ringte kun på aparte tider. Det er ingen underdrivelse å si at vi snakket i fem timer til sammen. Ut over det er arbeidet utført i arbeidstida. Til sammen må det ha vært en hel ukes arbeid – minst.

8. Spesielle erfaringer du vil nevne.

Det var tidvis trøblete å sitte med en insider som åpenbart hadde ønske om å sverte en annen. Vedkommende kom med en rekke rykter, og kvaliteten på ryktene var ikke alltid like god. Ettersom personen var min beste kilde til rykter om hva som foregikk innad i fylkeskommunen og blant opplæringskontorene, ble det viktig å opprettholde kontakten. Ved enkelte tilfeller forsøkte vedkommende å rive ned mine sperrer mot å publisere ikke-dokumenterte påstander, ved å fortelle at de også var overlevert andre journalister. Jeg er glad jeg ikke ga etter for fristelsen.

Lanik, 28.01.01

Nanne Wien